

Słowo wstępne

We współczesnym dyskursie politycznym pomijana jest rola historyków w rozwoju myśli politycznej. Świat idei kształtują socjologowie, politolodzy, filozofowie, prawnicy, podczas gdy historykom pozostawia się jedynie analizę przeszłości. Tymczasem we Francji wiek XIX określa się wiekiem historyków. Głównym celem tej książki jest udowodnienie, że historia narodowa wywarła ogromny wpływ na rozwój myśli republikańskiej, która kiełkowała w narodzie już od XVII wieku, a która w jego świadomości zaistniała w czasie Wielkiej Rewolucji Francuskiej i która odgrywa pierwszoplanową rolę w polityce Francji do dzisiaj. Główna hipoteza zakłada, że znamienici dziewiętnastowieczni historycy, w tym głównie Jules Michelet, Edgar Quinet i Ernest Lavisse, przyczynili się do rozwoju republikanizmu we Francji w dwojaki sposób, z jednej strony dając narodowi nową historię – historię ludu przesiąkniętą republikańskimi hasłami, a z drugiej – aktywnie angażując się w życie polityczne.

W celu udowodnienia hipotezy badawczej, w rozdz. I zagłębiono się w samo szerokie pojęcie republikanizmu, szczególnie akcent kładąc na analizę jego francuskiej odmiany. Republikanizm jest bowiem jednym z najbardziej kluczowych pojęć we francuskiej myśli politycznej. To nie tylko filozofia, doktryna czy ideologia, ale cały kanon haseł i pojęć nadających specyfikę francuskiej myśli i kulturze polityczno-prawnej od momentu proklamowania I Republiki aż po czasy nam współczesne. Jeżeli przyjrzymy się burzliwym dziejom Francji w ostatnich 250 latach, uderza zmienność ustrojów i niestabilność rządów.

Odpowiedzi na pytanie, skąd się wziął we Francji fenomen republikanizmu i dlaczego Francuzi upodobali sobie tak mocno ten system polityczno-prawny, należy szukać właśnie w historii. Francuzi, wywołując rewolucję, wzniesli hasła wolności, równości i braterstwa. W swoich deklaracjach, konstytucjach, przywiązaniu do tradycji udowadniają, że historia jest dla nich ważnym elementem istniejącym również w świadomości politycznej.

Kolejne trzy rozdziały zostały przeznaczone na analizę życia, twórczości i wpływu poszczególnych historyków. Rozdz. II został poświęcony Julesowi Micheletowi, III – Edgarowi Quinetowi, a IV – Ernestowi Lavisse'owi. Sche-

mat badań jest taki sam dla wymienionych trzech rozdziałów. W pierwszej kolejności zostały przedstawione krótkie biografie historyków, ze szczególnym naciskiem na ich kariery naukowe. Miało to na celu stworzenie odpowiedniego fundamentu do dalszego zrozumienia ich twórczości. Następnie przedstawiono ich jako znamienitych historyków i żarliwych republikanów. W dalszej części głębokiej analizie zostały poddane najważniejsze dzieła historyków. Zostały w nich wyodrębnione wątki republikańskie, które były nośnikiem najważniejszych republikańskich idei. Ostatnia część to szczegółowa analiza wpływu historyków na rozwój republikanizmu, badana pod kątem najważniejszych dzieł, działalności na uczelni i na rzecz edukacji narodu, działalności politycznej i wreszcie współczesnego oddziaływania. Ostatni, V rozdz. jest podsumowaniem badań i ostatecznym udowodnieniem hipotezy badawczej. Podejmowany w niniejszej pracy temat nie został do tej pory omówiony. Kwestia wpływu historii narodowej na politykę i myśl prawną jest w Polsce tematem nowym.

Badania w pierwszej kolejności polegały na dokonaniu selekcji i wyboru odpowiednich materiałów źródłowych, a w następnej kolejności na dogłębnej ich analizie. Omawiane w pracy dzieła w większości nie zostały przetłumaczone na język polski, dlatego w dużej mierze badano materiały w języku francuskim i angielskim. Przede wszystkim analizie poddano dzieła tytułowych historyków: Julesa Micheleta, Edgara Quineta, Ernesta Lavisse'a. Są oni autorami monumentalnych, kilkunastotomowych ksiąg poświęconych historii Francji, tematowi republiki, rewolucji, historii starożytnej czy też historii Europy i innych państw europejskich, a także dzieł dotyczących problemów polityczno-społecznych. Następnie dokonano też analizy pozycji, które historykom poświęcili ich uczniowie, następcy, badacze i krytycy. Dzieła tej wielkiej trójki wywołały bowiem wiele dyskusji i doczekały się różnych interpretacji.

Przeprowadzone badania mogą wpłynąć zarówno na rozwój doktryn polityczno-prawnych, jak i nauk historycznych. Interdyscyplinarność tematu pozwoli bowiem rzucić nowe światło na postrzeganie historii, dowodząc, że ma ona siłę wywierania wpływu na aktualną politykę, jak i na rozwój nauk politycznych, które zyskują nowe interpretacje. Wyniki badań zwrócą również uwagę na republikanizm francuski, któremu obecnie poświęca się o wiele mniej uwagi niż jego północno-amerykańskiej odmianie. Ponadto praca przybliży wielkie, a w Polsce mało znane nazwiska: Michelet, Quinet i Lavisse.